

การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

**Developing Student-Centered Learning Management
Guidelines For Teachers Under The Mahasarakham
Provincial Office Of Non-Formal And
Informal Education**

บุษกร สุวรรณศรี และลักขณา สริวัฒน์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Bussakorn Suwannasri and Lakkhana Sariwat

Maha Sarakham University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: bussakorn1985@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม 2) พัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนจำนวน 179 คน ได้มาโดยวิธีการคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละแห่ง แล้วสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจากสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best

* วันที่รับบทความ: 20 มกราคม 2563; วันที่แก้ไขบทความ 19 กุมภาพันธ์ 2563; วันที่ตอบรับบทความ: 25 กุมภาพันธ์ 2563

Received: January 20, 2020; Revised: February 19, 2020; Accepted: February 25, 2020

Practices) จำนวน 2 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่ง ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู โดยรวมและรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมและรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด และค่าความต้องการจำเป็น มีความสำคัญจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ การวางแผนการจัดการเรียนรู้การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ตามลำดับ

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง; การจัดการเรียนรู้; เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

Abstracts

This research aims to; 1) study current conditions, desirable conditions, and the needs of student-centered learning management for teachers under the Mahasarakham provincial office of non-formal and informal education and 2) develop student-centered learning management guidelines for teacher under the Mahasarakham provincial office of non-formal and informal education. The research method was divided into 2 phases. Phase 1 was to study current conditions, desirable conditions, and the needs of student-centered management learning. The samples were 179 teachers through simple random sampling technique. The research tool was a questionnaire with a scale. Phase 2 was to develop student-centered learning management guidelines. It was divided into 2 parts as follows; 1) The targets in the study of developing student-centered learning management administrators and teachers with best practices from 2 centers and the research instrument was the interview. 2) The data were collected through 5 experts selected by purposive sampling technique. The research tools were the evaluation form of the appropriateness of student-centered learning

management guidelines. Data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation and modified priority index.

The results showed that;

1. The overall picture of current condition of student-centered learning Management and the average in each part was at moderate level. The desirable condition of student-centered learning management and the average in each part was at the highest level and the need of which in 3 orders from the first to last was lesson plan, measurement and assessment, and learning management.
2. The overall picture of student-centered learning guidelines was at the highest level.

Keywords: Developing Guidelines; Learning Management; Student-Centered

บทนำ

การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการเรียนการสอนต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ตามแนวการจัดการศึกษา ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องเน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ โดยการใช้ กระบวนการทางปัญญา (กระบวนการคิด) กระบวนการทางสังคม (กระบวนการกลุ่ม) และ ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2550 : 34) การจัดการกระบวนการ เรียนการสอนที่ดีสามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่างๆ ที่ต้องการในยุคศตวรรษที่ 21 เนื่องจากเป็นจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเองในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเอง แล้วได้พัฒนาตามศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจาก ปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ ที่ได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องยาวนานและเป็น แนวทางที่ได้รับการพิสูจน์ว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามต้องการอย่างได้ผล (วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2542 : 53) ถือได้ว่าการศึกษาคือกระบวนการที่มุ่งเน้นพัฒนาคนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพมีความสามารถเต็มศักยภาพมีพัฒนาการที่สมดุลทั้งปัญญา จิตใจร่างกายและสังคมเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและ สังคมของประเทศ กระบวนการศึกษาจึงมี “ผู้เรียน” เป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา

ผู้เรียนจึงเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่นับเป็นปัจจัยขับเคลื่อนอันสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมายของการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ที่ขับเคลื่อนโดยภูมิปัญญาและนวัตกรรมในอีก 20 ปีข้างหน้า (ประกาศยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580, 2561 : 20)

การพัฒนาประเทศจึงจำเป็นต้องวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบโดยจำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนไทยในทุกมิติและทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่ง “คนไทยในอนาคตจะต้องมีความพร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา มีพัฒนาการที่ดี รอบด้าน มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อุดมโอปอ ออมอารี มีวินัยรักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสาร มีนิสัยรักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรมคิด ผู้ประกอบการเกษตรกรยุคใหม่ โดยมีสัมมาอาชีวะตามความถนัดของตนเอง (ประกาศยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580, 2561 : 21) เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์สามารถได้รับการพัฒนา ยกระดับได้เต็มศักยภาพ และเหมาะสมพร้อมที่จะเป็นแรงสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศเกิดความทัดเทียมกับศักยภาพของคนในประเทศที่พัฒนาแล้ว จะต้องมีการจัดการศึกษาให้มีความเข้มแข็ง ด้วยการพัฒนาระบบการเรียนรู้มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการรวมถึงการเปลี่ยนบทบาทครูด้วยการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 อันสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ให้ความสำคัญของการพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาโดยระบุไว้ใน หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายของหลักการมาตรา 9 (4) ว่าให้มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาและการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคคลทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องและได้กำหนดหลักการดำเนินการไว้ในหมวด 7 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 52 ว่าให้กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมให้มีระบบและกระบวนการผลิตพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่มี

หน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความพร้อมและมี
ความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง

ครูหรือผู้สอนจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญมากที่สุดในกระบวนการจัดการศึกษา
เพราะเนื้อแท้ของการจัดการศึกษาคือกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นระหว่างครูกับ
ผู้เรียน การที่ครูจะเป็นบุคคลที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพได้นั้น ครูต้องเรียนรู้และ
พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องโดยปรับบทบาทใหม่เป็น 2 บทบาท คือ 1) ครูในฐานะผู้
ปฏิบัติการสอนเป็นหลัก 2) ครูในฐานะนักวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนซึ่งเป็นบทบาทเสริม
โดยการสอนและการวิจัยไม่ใช่สิ่งที่แปลกแยกจากกันดังที่ครูเคยเป็น (ญาณภัทร สีหะมงคล,
2552 : 20) ครูจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรวิธีการเรียนการสอนการจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความ
อยากรู้อยากเรียนการพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียนการเพิ่มสัมฤทธิ์ผลการเรียนและการสร้าง
บรรยากาศการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ
อยุธยา, 2544 : 36) และจะเห็นได้ว่าครูเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการจัด
การศึกษา คุณภาพของครูจึงมีความสำคัญเพราะครูที่มีคุณภาพจะส่งผลต่อผู้เรียนให้มี
คุณภาพ ครูจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย
จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถ
อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข คุณภาพของครูผู้สอนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการ
เปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556 : 2) ซึ่งครู
จะต้องเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่โดยปรับบทบาทจาก “ครูสอน” เป็น
“โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้” ทำหน้าที่กระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธี
เรียนรู้และวิธีการจัดระเบียบการสร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรมและสร้างนวัตกรรม
การเรียนรู้ และมีบทบาทเป็นนักวิจัยพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน
(ประกาศยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580, 2561 : 22)

การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่
หลากหลาย ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม การเรียนรู้แบบทางไกล
การเรียนรู้แบบชั้นเรียน การเรียนรู้ตามอัธยาศัย การเรียนรู้จากการทำโครงการ รวมถึงการ
เรียนรู้ในรูปแบบอื่นๆ ที่สถานศึกษาสามารถออกแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ได้ตามความ
ต้องการของผู้เรียน (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย,
2555 : 8) สำหรับการจัดกระบวนการศึกษาของครู ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษา

นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม พบข้อจำกัดในเรื่องของการจัดการเรียนรู้ของครู ปัญหาที่พบ คือ ครู กศน. ขาดความรู้ความสามารถในการจัดการสอน ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้จบทางด้านการศึกษา หรือวิชาชีพครู ทำให้ครูมีข้อจำกัดในการสอนวิชาพื้นฐาน โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาภาษาอังกฤษ ครู กศน. ยังไม่มีความรู้เรื่องของจิตวิทยาผู้ใหญ่ เพราะนักศึกษาส่วนมากเป็นผู้มีอายุและเป็นวัยที่ผ่านช่วงวัยเรียนไปแล้ว และพบปัญหาสำคัญคือเรื่องคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน มีสาเหตุมาจากหลายๆ ปัจจัย เช่น ข้อจำกัดเรื่องเวลาเรียนเพราะกลุ่มเป้าหมายส่วนมากเป็นวัยแรงงาน และบางส่วนเป็นผู้นำครอบครัว ข้อจำกัดในเรื่องสถานที่สื่อและอุปกรณ์ทางการศึกษา ซึ่งข้อจำกัดเหล่านี้ส่งผลให้เกิดปัญหาการจัดการกระบวนการเรียนของครู กศน. (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม, 2561 : 10) และจากการศึกษาข้อมูลผลการสอบวัดระดับความรู้ นักศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลคะแนนเฉลี่ยการทดสอบระดับชาติด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน (N - NET) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ผลคะแนนเฉลี่ยการทดสอบระดับชาติด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน (N-NET) ครั้งที่ 1 ปีการศึกษา 2561 และครั้งที่ 2 ปีการศึกษา 2561 อยู่ในระดับที่ต่ำกว่า 50 คะแนน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2562 : 23)

จากความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยในฐานะเป็นนักวิชาการศึกษา ซึ่งมีบทบาทและภาระหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้จึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อครู ในการพัฒนาผู้เรียน ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาของครู สามารถนำไปพัฒนางานด้านการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม เป็นอย่างไร

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคามควรเป็นอย่างไร

ระเบียบวิธีวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2561 สถานศึกษาจำนวน 13 แห่ง

จำนวนครูทั้งสิ้น 332 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ได้จากครูผู้สอน ในปีการศึกษา 2561 โดยการใช้ตารางกำหนดขนาดของ เครจซี่ และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 179 คน โดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan แล้วทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนประชากรของแต่ละสถานศึกษา โดยวิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วน (Rating Scale) สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของการจัดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู ซึ่งสร้างตามนิยามศัพท์เฉพาะและกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ตอน โดยมีการกำหนดจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 30 ข้อ ค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .80 - 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพปัจจุบันอยู่ระหว่าง .42 - .88 และสภาพที่ พึงประสงค์อยู่ระหว่าง .36 - .89 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของสภาพปัจจุบันเท่ากับ .96 และสภาพที่ พึงประสงค์เท่ากับ .98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำแบบสอบถาม จำนวน 179 ฉบับ ขอความร่วมมือครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืน
ทั้งหมด จำนวน 179 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในระยะที่ 1 ได้แก่ การหาคุณภาพเครื่องมือ การ
วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบความมุ่งหมายของการวิจัย และการ
วิเคราะห์หา ความต้องการจำเป็น ใช้สถิติพื้นฐาน ความถี่ (Frequency) ร้อยละ
(Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าดัชนี
ความต้องการจำเป็น (PNI Modified) ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) สหสัมพันธ์อย่างง่าย
แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และ
สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้
โปรแกรมสำเร็จรูป

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู
สังกัด สำนักงาน

ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญจากสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี จำนวน 2 แห่ง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการ
สัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูผู้สอน จำนวน 1 คน ใช้วิธีการ
เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมเป็นผู้ให้ข้อมูลแต่ละ 2 คน รวมผู้ให้
ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 4 คน

2. การประเมินความเหมาะสมของแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น
สำคัญ โดย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive
Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-
Structure Interview) ที่พัฒนาขึ้นตามองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น
สำคัญ เลือกใช้ข้อความถามที่มีค่าความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .60 ขึ้นไป 2) แบบประเมิน
ความเหมาะสมของแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ แบบสอบถาม
ประเภทประมาณค่า 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยประสานงานไปยังหน่วยงานต้นสังกัดของผู้ให้ข้อมูล และเดินทางไปสัมภาษณ์ ด้วยตนเอง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์และจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการจดบันทึก ใช้เครื่องบันทึกเสียงและกล้องถ่ายภาพ
2. นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและการศึกษาโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดีมาพัฒนาเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม
3. ติดต่อประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม
4. ผู้วิจัยดำเนินการและประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง

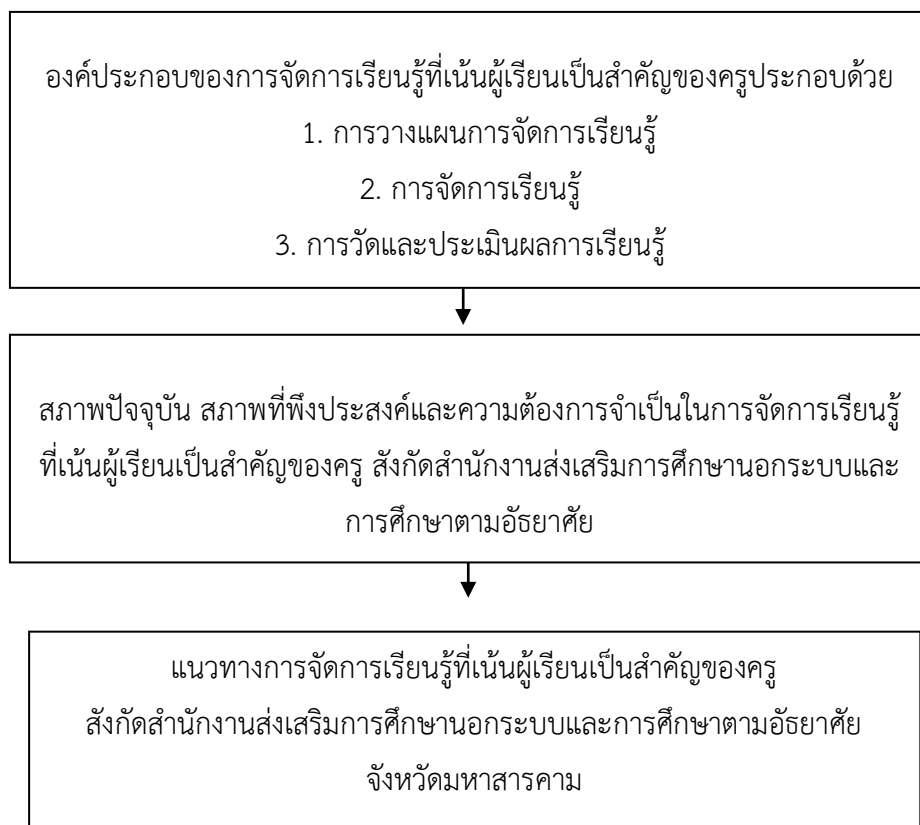
การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในระยะที่ 2 ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ความเหมาะสมของแนวทาง วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เกณฑ์แปลความความหมายจากค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสม โดยอาศัยแนวคิดของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 135) ใช้สถิติพื้นฐานค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ตามองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู ซึ่งได้จากการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการ ได้องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 3 องค์ประกอบ คือ การวางแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

จากกรอบแนวคิดและทฤษฎีข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิดของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ในลักษณะของแผนผังดังภาพประกอบ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม สามารถสรุปผลตามความมุ่งหมายของการวิจัย ได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน

เป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และค่าความต้องการจำเป็นมีความสำคัญจากมากไปน้อย ได้แก่ การวางแผนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ตามลำดับ

2. การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคามแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้ 3) การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้

ผลการประเมินแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดกระบวนการศึกษาของครู ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม พบข้อจำกัดในเรื่องของการจัดการเรียนรู้ของครู ปัญหาที่พบ คือ ครู กศน. ขาดความรู้ความสามารถในการจัดการสอน ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้จบทางด้านการศึกษา หรือวิชาชีพครู ทำให้ครูมีข้อจำกัดในการสอนวิชาพื้นฐาน โดยเฉพาะวิชา

คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิชาภาษาอังกฤษ ครู กศน. ยังไม่มีความรู้เรื่องของจิตวิทยาผู้ใหญ่ เพราะนักศึกษาส่วนมากเป็นผู้มีอายุและเป็นวัยที่ผ่านช่วงวัยเรียนไปแล้ว และพบปัญหาสำคัญคือเรื่องคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน มีสาเหตุมาจากหลายๆ ปัจจัย เช่น ข้อจำกัดเรื่องเวลาเรียนเพราะกลุ่มเป้าหมายส่วนมากเป็นวัยแรงงาน และบางส่วนเป็นผู้นำครอบครัว ข้อจำกัดในเรื่องสถานที่ สื่อและอุปกรณ์ทางการศึกษา ซึ่งข้อจำกัดเหล่านี้ส่งผลให้เกิดปัญหาการจัดกระบวนการเรียนของครู กศน. (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม, 2561 : 13) ส่งผลให้สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนิสร์ เกษมสันต์ ณ อยุธยา (2557 : ก) ได้ทำการวิจัยแนวทางการพัฒนาครู การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตร การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใน 4 ด้านได้แก่ ด้านองค์ความรู้ ด้านทักษะ ด้านทัศนคติและ ด้านคุณลักษณะที่ดี ผลการศึกษาพบว่าสภาพปัญหาทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง

สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูมีความต้องการที่จะพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการเรียนการสอนจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และครูจะต้องเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่โดยปรับบทบาทจาก “ครูสอน” เป็น “โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยการเรียนการรู้” ทำหน้าที่กระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธีเรียนรู้และวิธีการจัดระเบียบการสร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรมและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ และมีบทบาทเป็นนักวิจัยพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (ประกาศยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580, 2561 : 20) สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญหา คงราช (2560 : ก) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาครูในการ

จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 สภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับสถานศึกษา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของไพรวรรณ ดอนกระสินธุ์ (2561 : ก) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการวิจัยพบว่าสภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ความต้องการจำเป็นมีความสำคัญจากมากไปน้อย ได้แก่ การวางแผนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ

แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้ 3) การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด และหลักการเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของวัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 5), สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 13), นวลจิตต์ เขาวงกิตพิงส์ และคณะ (2545 : 7), พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2550 : 9), กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 4), Tyler (1950 : 18) และ Klausmeier และ Ripple (1971 : 9) ได้องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู จำนวน 3 องค์ประกอบ คือ 1) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้ 3) การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุษงา คงราช (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับสถานศึกษามี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักสูตรการศึกษา 2) เทคนิคการสอน 3) การวัดผล

ประเมินผลตามสภาพจริง 4) คุณลักษณะของครู 5) คุณลักษณะของผู้เรียน และ 6) การบริหารจัดการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธาสินี คุ่มพะเนียด (2561 : ก) ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีแนวทางการดำเนินงาน 5 ด้าน คือ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ/นวัตกรรมเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริประภา หลงพิมาย (2560 : ก) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในจังหวัดมหาสารคาม แนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) สื่อและนวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

ในการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม จะประสบความสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดนั้น มีปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของการพัฒนา ดังนี้

1.1 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม ต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการกำหนดให้ครูทุกคนได้รับการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวทางนี้ โดยนำไปใช้อบรม ให้ความรู้ หรือการสัมมนา ให้แก่ครูและควรติดตามผลการนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูที่แท้จริง

1.2 สถานศึกษา ควรจัดให้มีระบบการติดตามและประเมินผลการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นระยะและต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อสถานศึกษาจะได้รูปแบบที่ชัดเจนในการพัฒนาการศึกษาต่อไป

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เกิดจากการนำแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไปใช้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 : บทบาทของครูในการขับเคลื่อนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551* ผู้เรียน. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ญาณภัทร สีหะมงคล. (2552). การวิจัยและพัฒนา. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2562. แหล่งที่มา : http://www.ntc.ac.th/news/ntc_50/research/20/res .
- ธนีสร เกษมสันต์ ณ อยุธยา (2557) *แนวทางการพัฒนาครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ*. ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวลจิตต์ เขวกิรติพงศ์ และคณะ. (2545). *การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- บุหงา คงราช. (2560). *แนวทางพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2*. ปริญญานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประกาศยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). (2561). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2562. แหล่งที่มา : http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF

- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2550). *ทักษะ 5C เพื่อการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพรวรรณ ดอนกระสินธุ์. (2561). *การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24*. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพมหานคร : แอล ทีพรส.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2544). *การพัฒนาการเรียนการสอนทางการอุดมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริประภา หลงพิมาย (2560). *การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในจังหวัดมหาสารคาม*. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2562). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านการศึกษานอกโรงเรียน (N-NET). ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2562. แหล่งที่มาได้จาก : <http://www.allnetresult.niets.or.th/NNET/AnnouncementWeb/MainSch/MainSch>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556). *การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2555). *หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม. (2561). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561*. มหาสารคาม : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม.

- สุธาสินี คุ่มพะเนียด. (2561). *แนวทางการพัฒนาครูระดับประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Klausmeier W.H. and H.D. Ripple. (1971). *Fundamentals of Theaching with Visual Technology*. London : Macmillan Limited.
- Tyler, R.W. (1950). *Basic Principles of Curriculum and Instruction*. Chicago : University of Chicago Press.